

do, istum habere filium. Sicut ipsa dicebat: *Ecce nunc beatam me dicent omnes generationes.*¹

- 1462 Homilia XXX. [...] *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ille mater mea et frater est.*² In qua cognatione spiritali nihilominus est haec Maria, quae non per coitum carnis, sed per gratiam fidei credendo facta est mater Christi. PG
56, 791

Ps.-DIONYSIUS Areopagita (saec. V-VI)

DE COELESTI HIERARCHIA

- 1463 Cap. IV, IV. [...] Οὕτω γοῦν ὁ θειότατος Γαβριήλ Ζαχαρίαν μὲν τὸν ἱεράρχην ἐμυσταγῶγει, τὸ προφήτην ἔσεσθαι τὸν ἐξ αὐτοῦ παρ' ἐλπίδα χάριτι θεία γεννησόμενον παῖδα, τῆς ἀγαθοπροπεῶς καὶ σωτηρίως τῷ κόσμῳ ἐπιφανησομένης ἀνδρικῆς τοῦ Ἰησοῦ θεουργίας· τὴν δὲ Μαριάμ, ὅπως ἐν αὐτῇ γεννήσεται τὸ θεαρχικὸν τῆς ἀφθέγκτου θεοπλαστίας μυστήριον. PG
3, 181

Idem, in paraphrasi Pachymerae. — Γαβριήλ τὸν Ζαχαρίαν ἐμυσταγῶγει, ὅτι προφήτης ἔσται ὁ ἐξ αὐτοῦ παρ' ἐλπίδα γεννησόμενος παῖς. Προφήτης δὲ ποίας ὑποθέσεως; τῆς κατὰ σάρκα ἐπιφανείας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀνδρικὴν γὰρ θεουργίαν, τὴν τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ ἐνανθρώπησιν λέγει, καθ' ἣν, Θεὸς ὢν, ἐν σαρκὶ τὰ θεῖα εἰργάζετο. Τὴν δὲ Παρθένον θεοτόκον, ὅπως ἐν αὐτῇ γεννήσεται τὸ ἀβέβητον τῆς θεοπλαστίας μυστήριον. Θεοπλαστίαν δὲ λέγει, ὅτι, Θεὸς ὢν, ἐπλάσθη ἐν τῇ νηδύϊ τῆς πανάγνου Θεομήτορος, καθὸ γέγονεν ἄνθρωπος. 193

- 1463 Cap. IV, IV. [...] Ita divinissimus ille Gabriel Zachariam quidem pontificem docuit, quod puer ex ipso praeter spem divina gratia nasciturus, propheta foret humanae divinaeque Iesu dispensationis benigne simul ac salubriter mundo appariturae: Mariam vero erudit, quomodo in ipsa divinum illud ineffabilis Dei formationis mysterium consummaretur. PG
3, 182

Idem, in paraphrasi Pachymerae. — Gabriel Zachariam docuit, prophetam fore puerum illum, qui ex ipso praeter spem nasceretur. Sed qualis argumenti propheta? Apparitionis Filii Dei secundum carnem. Virilem enim Dei operationem vocat Christi Domini incarnationem, secundum quam, cum Deus esset in carne, divina gessit. Deiparam vero virginem instruxit, quomodo in ipsa fieret ineffabile Dei formationis mysterium. Porro Dei formationem vocat, quod cum Deus esset, formatus sit in utero castissimae Dei Matris, in quantum homo factus est. 194

¹ Le. I, 48.

² Matth. XII, 50.

• PG 3, 647, 682. Secundum paraphr. Pachymerae, 162, 671, 690.

EPISTOLAE

- PG
3, 1072 Ep. IV. [...] 'Ημεῖς δὲ τὸν Ἰησοῦν οὐκ ἀνθρωπικῶς ἀφορίζομεν· οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπος μόνον (οὐδὲ ὑπερούσιος, ἢ ἄνθρωπος μόνον), ἀλλ' ἄνθρωπος ἀληθῶς ὁ διαφερόντως φιλόανθρωπος ὑπὲρ ἀνθρώπους καὶ κατὰ ἀνθρώπους ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων οὐσίας ὁ ὑπερούσιος οὐσιωμένος. Ἔστι δὲ οὐδὲν ἤττον ὑπερουσιότητος ὑπερπλήρης ὁ αἰεὶ ὑπερούσιος, ἀμέλει τῇ ταύτης περιουσίᾳ· καὶ εἰς οὐσίαν ἀληθῶς ἐλθὼν, ὑπὲρ οὐσίαν οὐσιώθη, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐνήργει τὰ ἀνθρώπου. Καὶ δηλοῖ παρθένος ὑπερφυῶς κύουσα, καὶ ὕδωρ ἄστατον, ὑλικῶν καὶ γεηρῶν ποδῶν ἀνέχον βάρος, καὶ μὴ ὑπεῖκον, ἀλλ' ὑπερφυεῖ δυνάμει πρὸς τὸ ἀδιάχυτον συνιστάμενον. 1464

VITA ET ENCOMIUM S. DYONISII AREOPAGITAE
EX MENOEIS GRAECIS¹

- PG
4, 580 Ad B. Virginem. Νυμφὼν φωτοφόρος τῆς ὑπὲρ νοῦν σαρκώσεως ὠφθης τοῦ τῶν ὄλων δημιουργοῦ· ἐκ σοῦ γὰρ τὴν σάρκα, Θεομητορ, τὴν ἡμετέραν ἠμφιάσατο. 1465
- PG
4, 580 Ἱερουργὸς τῆς σωτηρίας ἐγένετο ὁ Υἱὸς σου πᾶσι τοῖς ὑμνοῦσί σε καὶ ποδηγὸς καὶ φωταγωγὸς καὶ δικαιοσύνη, Παρθένε, καὶ ἀπολύτρωσις· διὸ σὲ Θεοτόκον ἀληθῶς καὶ κυρίως οἱ πιστοὶ ὁμοφρόνως δοξάζομεν. 1466

- PG
3, 1071 Ep. IV. [...] Nos autem Iesum non humanitus definimus, neque enim ille homo tantum est (quia nequaquam suprasubstantialis existeret, si solus homo foret); sed revera homo praecipuo quodam hominum amore captus supra homines, et secundum homines, ex hominum substantia, cum supra substantiam existeret, substantiam assumpsit. Verumtamen suprasubstantialitate supra modum plenus est, ut qui semper supra substantiam sit, abundantia quadam suprasubstantialitatis; etiam ad substantiam vere veniens supra substantiam substantiatus est, et supra hominum conditionem gessit ea quae sunt hominis. Quod declarat et Virgo quae supra naturam parit: et aqua profluens, quae pedum ex materia terraque concretorum gravitatem sustinet, neque cedit; sed virtute supernaturali, sine diffusionem subsistit. 1464

- PG
4, 579 Ad B. Virginem. Lucifer thalamus incarnationis omnium Conditoris pro nobis factae, iudicata es; ex te enim, Dei genitrix, nostram induit carnem. 1465

- PG
4, 579 Sacer salutis operator fuit Filius tuus omnibus te laudantibus et viae et lucis ductor et iustitia, Virgo, et redemptio; propterea te Deiparam, vere ac proprie unanimiter praedicamus. 1466

¹ Ex Libris liturgicis saec. VIII posterioribus.

- 1467 Ὡς κεχαριτωμένη τὴν καλλοποιὸν ὑπερεδέξω εὐπρέπειαν τὴν τὰ πάντα μόνῳ τῷ βουλήματι κατασκευάσασαν, καὶ τῷ θείῳ κάλλει καὶ φωτισμῷ τῆς εὐσεβείας, Θεομητορ, ἡμᾶς καλλωπίσασαν. PG 4, 581
- 1468 Ἴδού νῦν πεπλήρωται τοῦ Ἑσαίου ἡ προαγόρευσις ἐν γαστρὶ σου, Παρθένε, τὸν Λόγον ἔσχεσ καὶ ἀπεκύησας τὸν ζωοδότην, ὃ πάντες κραυγάζομεν· Εὐλογητὸς ὁ Θεός. PG 4, 581
- 1469 Μῆτηρ Θεοῦ πανάμωμε, τῆς ψυχῆς μου τὰ τραύματα καὶ τῆς ἀμαρτίας τὰς οὐλὰς ἐξάλειψον· Ἰῶν γὰρ ἐγέννησας τὸν ἐξουσίαν ἔχοντα τοὺς πεπεδημένους ταῖς σειραῖς τῶν πταισμάτων εὐκόλως ἀνίεναι τῶν δεσμῶν τῶν ἀλύτων, τὸν μόνον εὐεργέτην Θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. PG 4, 584

- 1467 Velut gratia plena pulchrificum supra omnes accepisti decorem qui voluntate sola condidit universa, divinaque pulchritudine, atque pietatis illustratione, Dei genitrix, nos venustavit. PG 4, 582
- 1468 Ecce nunc impletum est Isaiiae vaticinium. In utero tuo, Virgo, Verbum habuisti datoremque vitae genuisti, cui clamamus omnes: Benedictus Deus. PG 4, 582
- 1469 Mater Dei irreprehensibilis, animae meae vulnera, et peccati cicatrices dele; Filium enim genuisti, qui potestatem habet catenis lapsuum vinctos ex indissolubilibus vinculis facile relaxandi, qui solus est Deus benefactor in saecula. PG 4, 583

PETRUS Diaconus et alii (saec. v-vi)

EPISTOLA ¹

- 1470 Cap. III, 4. Beatam vero Virginem Mariam non propter dignitatem hominis illius qui ex ipsa natus est (quem gratia et non natura Deum quidam impie praedicare non metuunt), sed proprie et secundum veritatem credimus Θεοτόκον, id est Dei Genitricem, eo quod pepererit vere et proprie Deum Verbum incarnatum et hominem factum, atque essentialiter sive naturaliter carni unitum.² PL 65, 444

¹ Est XVI inter op. S. Fulgentii Ruspensis (cf. PLS III, 1333). Similis est ep. Io. Maxentii, PL 62, 85-86 (Lau 135; Clavis 663).

² CCL XCI^A, 552.

- PG 4, 580, 581, 584.
- PL 65, 446.